30.9.2022

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Eduskunnan lakivaliokunnalle
LaV@eduskunta.fi

Lisäselvityspyyntö asiassa HE 143/2022 vp (Hallituksen esitys eduskunnalle lähestymiskiellon tehostamiseksi koskevaksi lainsäädännöksi)

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista lisäselvitystä 28.9.2022 pidetyn kuulemistilaisuuden jälkeen. Kirjallista lisäselvitystä pyydetään siitä, minkä suuruinen lisäresurssitarve poliisille aiheutuu hallituksen esityksessä ehdotetusta väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisestä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen omasta aloitteesta (eli arviota niistä poliisille aiheutuvista taloudellisista vaikutuksista, joita hallituksen esityksessä ei ole huomioitu).

Sisäministeriö pyysi Poliisihallitusta arvioimaan ehdotetun 11 § 2 momentin muutoksesta johtuvia taloudellisia vaikutuksia siltä osin, kun niitä ei oltu voitu huomioida hallituksen esityksessä 143/2022 vp.

Vastauksessaan Poliisihallitus nosti 30.9.2022 esille hallituksen esityksen (143/2022 vp) kohdan 2.1.2 taulukot 1 (poliisin määräämät väliaikaiset lähestymiskiellot) ja 2 (käräjäoikeuksien määräämiin lähestymiskiellot) sivulla 8. Niitä ei tässä yhteydessä toisteta. Lisäksi Poliisihallitus totesi seuraavaa:

”*Tilastojen mukaan poliisi on määrännyt väliaikaisia lähestymiskieltoja n. 200 - 300 vuosittain.*

Poliisihallitus arvioi, että lakimuutoksen velvoittavuus lisäisi poliisin määräämien väliaikaisten lähestymiskieltojen määrää n. 250 tapausta vuosittain. Määrä on arvio ja siihen olennaisesti vaikuttaa poliisille ilmoitettujen tapausten määrä ja laatu. Arviota voi kuitenkin pitää realistisena ottaen huomioon mm. pahoinpitelyrikosten kasvanut määrä.

Yhden lähestymiskieltoasian arvioinnin, harkinnan ja päätöksenteon/ määräämisen voidaan arvioida keskimäärin vievän aikaa yhteensä n. 10 tuntia/ tapaus. Aika koostuu tutkijan (tarvittaessa tutkijapari) ja tutkinnanjohtajan tapaukseen käyttämästä ajasta sisältäen; ilmoituksen vastaanottaminen (lähestymiskieltoasiasta kirjataan rikosasiasta erillinen ilmoitus), taustatietojen ja mahdollisten lisäselvitysten tekeminen sekä suojattavan henkilön kuuleminen (poliisitutkinta), uhka-arvion / suojelutarpeen arvion tekeminen, lähestymiskieltoon määrättävän henkilön kuuleminen ennen päätöksentekoa/ määräyksen antamista, yhteydenotto tuomioistuimeen ja sopiminen käsittelyajasta perheen sisäisissä tapauksissa, yhteydenotto sosiaalitoimeen (perheen sisäinen, jos vaatii majoituksen järjestämistä), päätöksenteon sekä väliaikaiseen lähestymiskieltoon määräämisen (kirjallinen päätös/ määräys) sekä tiedoksiannon lähestymiskieltoon määrättävälle. Lisäksi kieltoon määrättävän tavoittamisessa kiellon tiedoksiantoa varten voi mennä aikaa, mutta tätä on keskimäärin vaikea arvioida, ja usein vakavimmissa tapauksissa asiaan liittyy rikosasia, jolloin poliisi joka tapauksessa yrittää tavoittaa kieltoon määrättävää henkilöä, tai tämä on jo kiinniotettuna rikosperusteisesti.

Edellä mainitun perusteella, kun lain velvoittavuus lisäisi poliisin määräämien väliaikaisten lähestymiskieltojen määrää n. 250 tapausta ja yhteen tapaukseen käytetään työaikaa keskimäärin 10 tuntia, on resurssitarve n. 1,5 henkilötyövuotta (250 x 10 tuntia / 1640).

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

(henkilötyövuosien laskemisessa käytetään kaavaa henkilötyötunnit / 1640). ”

Kirjallisessa, 26.9.2022 päivätyssä, lausunnossaan sisäministeriö totesi seuraavaa:

Varovaisesti arvioiden ehdotettu 11 § 2 momentin velvoittavassa muodossa oleva muutos voisi johtaa lähestymiskiellon rikosten kattavuuden takia ennakoimattomiin vaikutuksiin, jotka näkyisivät työmäärän lisäyksenä poliisille esitutkinnassa. Työmäärää lisäisi myös se, että myös näissä tilanteissa lähestymiskieltolain 12 §:n nojalla poliisin olisi edelleenkin saatettava määräämänsä väliaikainen lähestymiskielto viipymättä tai viimeistään 3 vuorokauden kuluttua käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Sisäministeriö toi laajemminkin esille lausunnossaan ja kuulemisessa esille niitä perusteita, jotka voivat ehdotetun 11 § 2 momentin velvoittavassa muodossa johtaa vaikutusten ennakoimattomuuteen Poliisihallituksen välittömän arvion lisäksi. Vaikka taloudelliset vaikutukset olisivat sinällään pienet, niin useammasta lainsäädäntöhankkeesta aiheutuvat vaikutukset kertautuvat poliisin työmäärässä suuremmaksi kokonaisuudeksi.

Tarkastelemalla ehdotetun 11 § 2 momentin muotoilua voitaisiin rajata tätä ennakoimattomuutta ja Poliisihallituksen vastauksessa arvioituja taloudellisia vaikutuksia, mutta samalla turvata väliaikaisen lähestymiskieltojen määrääminen sitä edellyttävässä tapauksessa kuitenkin tarkoituksenmukaisuusharkinnanvaraa jättäen.

Johtava asiantuntija Heidi Kankainen